

Doc. Dr. Jan Obenberger:

**VARIABILITA DRUHŮ ACMAEODERA OTTOMANA FRIW.
A A. QUADRIZONA ABEILLE.**

DE SPECIERUM ACMAEODERA OTTOMANA FRIW. ET A. QUADRIZONA ABEILLE VARIABILITATE.

(COL. BUPRESTIDAE.)

(Tab. I.)

Acmaeodera ottomana Friw. a *Acm. quadrizona* Abeille tvoří dvojici blíže příbuzných druhů, které byly dlouho různými autory, ať Thérým, ať Marseulem nebo Kerremansem z nepochopení směřovány. Zásahu o jejich oddělení má Abeille de Perrin, který po prvé upozornil na jejich rozdílnost. Ve sbírkách bývají oba druhy, ač nepatří celkem na jihu Balkánu, v Malé Asii a Syrii ke druhům vzácným, zastoupeny často jen ojedinělými kusy nebo malými seriemi, takže dalo to dosti práce a trvalo řadu let, nežli se mi podařilo sehnati dostatečně početný materiál, který by mi umožnil stanovití přesnější rozsah variability obou druhů. V následujících analytických rozborech a na přiložené tabulce uvádím zde přehled všech dosud známých forem obou druhů. Už z obrazů na tabulce je patrné, že druh *quadrizona* Ab. má celkem zcela odlišný směr variability: zatím co u druhu *ottomana* je zde tendence k podélnému splývání červených skvrn a k současnému vytváření tmavých postranních »oček«, při čemž extrémní aberrace jeví se u obou druhů celkem obdobně ve smyslu ústupu světlého ornamentu až k vytvoření skoro úplně tmavého povrchu — je u druhu *quadrizona* Ab. patrný velmi zřetelný vývoj k vytváření příčných pásek, při čemž ovšem některé mohou se druhotně rozdělit v osamoceně skvrnky. Velmi vzácně přichází u druhu *quadrizona* aberrace, jež má částečným splnutím obou předních pásek náběh k vytvoření ornamentu obdobnému u druhu *ottomana* Friw. Takovou aberraci je *Acm. quadrizona* ab. *Selene* Obenb. (Tab. I., fig. 33), která do jisté míry upomíná na ornament. *Acm. ottomana* ab. *confluens* Baudi (Tab. I., fig. 14). Na druhé straně, u *Acm. ottomana* Friw. velmi vzácně přichází ornament, trochu upomínající na ornament druhu *Acm. quadrizona* Ab. — je to případ aberrace *Acm. ottomana* ab. *pseudoquadrizona* Obenb. (Tab. I., fig. 18.), který celkem odpovídá ornamentice aberrace *Acm. quadrizona* ab. *Psilax* Obenb. To jsou ale případy výjimečné a obě aberrace jsou velmi vzácné a vlastně obě jen potvrzují svrchu pronesené tvrzení, že i svou variabilitostí oba tyto druhy se velmi značně liší. Některé aberrace jsou veim nápadné a nikdo by v nich ani původní druh nehledal — tak moje *Acm. ottomana* ab. *Korbi* Obenb. (Tab. I., fig. 24) činí dojem zvláštního druhu.

Počet monstrosně zbarvených kusů (každá strana krovek s odlišnou kresbou) je u druhu *ottomana* Friw. značně veliký a souvisí ve značné míře také ze složitostí ornamentů.

Veškeré typy uloženy jsou v mé sbírce.

*

In opusculo hoc meo conspectum omnium aberrationem specierum *Acmaeodera ottomana* Friw. et *Acm. quadrizona* Abeille dono. Ambo species, iam a Dom. Marseul in ma monographia commixtae species valde separatas et non so-

lum signis multis sculpturae et pilositatis, formae etc. differentes, sed etiam systemate variabilitatis, quod iam e comparatione figurarum eluceat, diversae sunt. Aberrationes nonnullae tam sunt differentes, quod impressionem specierum differentium efficiunt.

Conspectus aberrationum speciei *Acmaeodera ottomana* Friw.

- 1 (35) Elytrorum parte suturali plus vel minus obscura, parte maiore elytrorum rubra, elytris lateraliter semper maculis 3—1 rotundulis vel ovalibus, suboculiformibus lateraliter notatis.
- 2 (3) Maculis obscuris separatis lateralibus, in ornamento rubro inclusis tribus. Sutura tota late obscura, apice obscuro, suturali parte obscura biramosa. Ornamento rubro maculam unam lateralem, interne biemarginatam magnam efficiente. Tab. I., fig. 1.
..... **Acmaeodera ottomana** Friw.
- 3 (2) Maculis obscuris separatis lateralibus, in ornamento rubro inclusis duabus vel macula hac una sola.
- 4 (15) Maculis oculiformibus lateralibus obscuris duabus, ornamento rubro elytrali longitudinaliter valde coalescente.
- 5 (8) Macula rubra magna laterali elytrorum in parte apicali elytrali ramosae oblique producta. Apice maculis vel fasciis separatis rubris nullis.
- 6 (7) Parte obscura suturali elytrorum angusta, duplo transverse dilatata (macula rubra interne triramosae dilatata). Tab. I., fig. 4.
..... **Acm. ottomana** ab. **apiceanchorata** n.
- 7 (6) Parte obscura suturali elytrorum lata, antice subparallela (macula rubra laterali solum interne biramosae dilatata. Tab. I., fig. 5.
..... **Acm. ottomana** ab. **centriplagula** n.
- 8 (5) Macula rubra magna elytrorum vel solum parum conspicue postice producta atque dein parte tota postmediana elytrorum rubra, solum anguste sutura obscura interrupta vel apice elytrorum fascia obliqua vel macula isolata praeapicali notata.
- 9 (10) Macula rubra laterali elytrorum magna, postice valde dilatata, parte postica maculae huius suturae valde approximata, cum ea parallela, macula vel fascia apicali nulla. Tab. I., fig. 6.
..... **Acm. ottomana** ab. **Iphimeis** n.
- 10 (9) Ante apicem fascia obliqua vel macula isolata distincta.
- 11 (12) Fascia obscura suturali in tertia parte anteriori et post medium late interrupta, ornamento rubro elytrali valde dilatato, fere totam partem centralem elytrorum occupante, antice utrimque maculis duabus obscuris dein macula suturali, in medio elytrorum posita, transversa, ovali, macula externa postmediana ovali notato. Elytrorum apice utrimque fascia obliqua apicali notato. Tab. I., fig. 7.
..... **Acm. ottomana** ab. **candidula** n.
- 12 (11) Sutura obscura elytrali duplo dilatata, ininterrupta.
- 13 (14) Apice elytrorum fascia obliqua, usque ad marginem lateralem producta notato. Tab. I., fig. 3. **Acm. ottomana** ab. **Hlisnikowskii** n.
- 14 (13) Apice elytrorum macula isolata rotunda, a sutura et a margine separata notato. Tab. I., fig. 2. **Acm. ottomana** ab. **turca** n.

- 15 (4) Una sola macula oculiformi laterali obscura elytrorum, in ornamento rubro inclusa, circiter in tertia parte anteriori laterali elytrorum posita.
- 16 (34) Tertia parte apicali elytrorum semper maculis, fasciis vel ornamentis ramiformibus rubris notata.
- 17 (18) Elytrorum apicali parte fascia obliqua, utrimque a latere, in tertia parte apicali versus suturam et apicem producta notata. Macula anteriori magna postice producta, ramulo hoc fasciam postmedianam fere contiguam subarcuatam efficiente. Tab. I., fig. 11.
- **Acm. ottomana ab. bianchorula n.**
- 18 (17) Macula laterali rubra anteriori elytrorum nullo modo postice fasciam arcuatam conjunctam efficiente. Fascia obscura transversa semper antius, magis versus medium longitudinis elytrorum posita, ornamentum rubrum in partes duas, anteriorem et posteriorem dividens.
- 19 (28) Elytrorum parte praeapicali, post fasciam mediam transversam obscuram posita fasciis vel maculis isolatis, nullo modo coalescentibus notata.
- 20 (23) Parte postmediana praeapicali utrimque fasciis duabus transversis vel (apicali) obliquis notata.
- 21 (22) Elytris postice fasciis duabus, in sutura separatim notatis. Tab. I., fig. 9. **Acm. ottomana ab. Harlequin n.**
- 22 (21) Elytris postice fasciis duabus, quorum anteriori contigua, in sutura nullo modo interrupta notatis. Tab. I., fig. 8.
- **Acm. ottomana ab. Diadysis n.**
- 23 (20) Parte apicali elytrorum, post fasciam obscuram postmedianam posita fasciis et maculis isolatis parvis notata.
- 24 (27) Parte hac utrimque maculis vel fasciis tribus notata.
- 25 (26) Parte postmediana, apicali macula rotunda antice posita, subsuturali, fascia obliqua laterali brevi praeapicali et fascia obliqua apicali notata. Tab. I., fig. 15. **Acm. ottomana ab. Bronchis n.**
- 26 (25) Parte postmediana apicali fascia obliqua versus anticem et suturam directa maculisque duabus parvulis isolatis apicalibus notata. Tab. I., fig. 16. **Acm. ottomana ab. Dereutes n.**
- 27 (24) Parte postmediana, apicali elytrorum fascia transversali, in sutura interrupta atque macula sola rotunda praeapicali notata. Tab. I., fig. 10. **Acm. ottomana ab. Cleona n.**
- 28 (19) Parte postmediana elytrorum ornamento ramoso, coalescente ornata.
- 30 (31) Parte postmediana elytrorum, post fasciam transversalem obscuram posita fascia sola, interne biramose divaricata, ornata. Macula laterali obscura praeapicali nulla; colore obscuro in apice ornamentum anchoralem efficiente. Tab. I., fig. 12.
- **Acm. ottomana ab. ornamenticauda n.**
- 31 (30) Parte postmediana elytrorum ornamento lato ramoso, maculam communem suturalem transversam ovalem includente notata. Apice elytrorum breviter obscuro, apice utrimque lateraliter macula obscura laterali notata.
- 32 (33) Ornamento ramoso praeapicali sutura obscura anguste separata. Tab. I., fig. 13. **Acm. ottomana ab. cogitans n.**
- 33 (32) Ornamenti ramosi praeapicalis ramulo postico iuncto, ornamento hoc toto antice inaequaliter subanguloso. Tab. I., fig. 14.
- **Acm. ottomana ab. confluens Baudi.**

- 34 (16) Tertia parte apicali tota obscura, immaculata, macula magna rubra elytrali solum antice maculam unam obscuram lateralem includente, margine interno (suturali) maculae huius haud dilatato, fere parallelo, maculis his ambobus postice transverse fasciatim iunctis. Tab. I., fig. 17. **Acm. ottomana** ab. **Cephax** n.
- 35 (1) Maculis oculiformibus nigris, rubromarginatis lateralibus elytrorum, in ornamento rubro inclusis nullis, elytris fasciatis vel maculatis.
- 36 (37) Elytris utrimque rubro trifasciatis et macula rotunda centrali praeapicali notatis, fasciis transversalibus rubris in sutura late interruptis. Tab. I., fig. 18. **Acm. ottomana** ab. **pseudoguarizona** n.
- 37 (36) Ornamento elytrorum diverso, semper minus quam trifasciato.
- 38 (39) Elytris macula longa discali, tribus maculis lateribus maculaque rotunda praeapicali rubris. T. I., fig. 19. **Acm. ottomana** ab. **Cacia** n.
- 39 (38) Elytris sine macula curvata longitudinali discali.
- 40 (43) Una vel pluribus fasciis (vel maculis transversis) elytrorum marginem lateralem tangentibus.
- 41 (42) Elytris macula parva laterali posthumerali, fascia subobliqua transversa brevi media, fasciaque transversa subtriramosa praeapicali ornatis. Tab. I., fig. 20. **Acm. ottomana** ab. **Clithria** n.
- 42 (41) Fascia brevi praeapicali, macula rotunda parvula apicali, macula oblonga, oblique posita in medio disci posita, rubra. Tab. I., fig. 21. **Acm. ottomana** ab. **bitrinotatula** n.
- 43 (40) Elytris solum maculis isolatis plus vel minus rotundis 1—3 utrimque ornatis.
- 44 (47) Elytris utrimque maculis 2—3 ornatis: macula centrali in medio, macula praeapicali rotunda praesentibus.
- 45 (46) Maculis elytrorum utrimque tribus. Macula posthumerali sublaterali rotunda praesente. Tab. I., fig. 22. **Acm. ottomana** ab. **bitrimaculatella** n.
- 46 (45) Maculis elytrorum utrimque duabus. Parte basali immaculata. Tab. I., fig. 23. **Acm. ottomana** ab. **quadrisquamis** Obenb.
- 47 (44) Elytris utrimque solum unimaculatis — macula hac oblonga, in medio longitudinis posita, subobliqua. Tab. I., fig. 24. **Acm. ottomana** ab. **Korbi** Obenb.

*

Acmaedora ottomana Friwaliszky, Mag.

Tudos. 1837, p. 176; Balk 1938, p. 22,

tab. 7, fig. 5. Turcia, Bulgar., Maced., Gr.,

Syn.: *Acm. ottomana* var. Marseul, Asia M., Syria Creta, Cyprus,

L'Abeille II., 1865, p. 280. Palaest., Cyrenaica.

Tab. I., fig:

<i>ab. apiceanchorata</i> n.	4. (Aberratio rara)	Bulgaria
<i>ab. centriplagula</i> n.	5. (Aberratio rarissima)	Asia Minor
<i>ab. Iphimeis</i> n.	6. (Aberratio rara)	Graecia
<i>ab. candidula</i> n.	7. (Aberratio rara)	Turcia
<i>ab. Hlisnikowskii</i> n.	3. (Aberratio frequens)	Bulgaria, Turcia
<i>ab. turca</i> n.	2. (Aberratio satis frequens)	Bulgaria, Graecia
<i>ab. bianchovula</i> n.	11. (Aberratio rara)	Syria
<i>ab. Harlequin</i> n.	9. (Aberratio valde frequens)	Bulgaria, Graecia

<i>ab. Diadysis</i> n.	8. (Aberratio satis frequens)	Bulgaria, Macedonia
<i>ab. Bronchis</i> n.	15. (Aberratio rara)	Bulgaria
<i>ab. Dereutes</i> n.	16. (Aberratio rara)	Cyprus

Tab. I, fig.:

<i>ab. Cleona</i> n.	10. (Aberratio satis rara)	Graecia
<i>ab. ornamenticauda</i> n.	12. (Aberratio satis rara)	Bulgaria, Macedonia
<i>ab. cogitans</i> n.	13. (Aberratio rara)	Bulgaria

ab. confluens Baudi, Berl.

Ent. Zeitschr. XIV.,

1870, p. 81. 14. (Aberratio satis frequens) Cyprus, Maced., Bulg.

<i>ab. Cephax</i> n.	17. (Aberratio rarissima)	Bulgaria
------------------------------	---------------------------	----------

<i>ab. pseudogadrizona</i> n.	18. (Aberratio rara)	Bulgaria
---------------------------------------	----------------------	----------

<i>ab. Cacia</i> n.	19. (Aberratio rara)	Asia Minor
-----------------------------	----------------------	------------

<i>ab. Clithria</i> n.	20. (Aberratio rara)	Bulgaria
--------------------------------	----------------------	----------

<i>ab. bitrinotatula</i> n.	21. (Aberratio rara)	Asia Minor
-------------------------------------	----------------------	------------

<i>ab. bitrimaculatella</i> n.	22. (Aberratio rarissima)	Asia Minor
--	---------------------------	------------

ab. quadrisquamis Obenb.

Wiener Ent. Zeitschr.

XXXV, 1916, p. 237 23. (Aberratio rara) . . . Asia Minor

ab. Korbi Obenb. l. c. 19

16, p. 237. — . . . 24. (Aberratio rarissima) . . . Asia Minor

*

Conspectus aberrationum speciei *Acmacodera quadrizona* Abeille.

- 1 (6) Elytris quattuor fasciis transversalibus (suturam interne nullo modo attingentibus) in divisio claris notates. Fascia praeapicali semper simplici, nullo modo ramosa.
- 2 (5) Thoracis angulo basali immaculato.
- 3 (4) Elytrorum fasciis claris rubis. Tab. I., fig. 25 ***Acmacodera quadrizona* Abeille.**
- 4 (3) Elytrorum fasciis claris alboluleis. Tab. I., fig. 25 ***Acm. quadrizona* ab. *pallidifascis* n.**
- 5 (2) Thoracis angulo basali macula rubra notato. Ornamentis elytrorum uti in Tab. I., fig. 25. ***quadrizona* ab. *corcyrea* Obenb.**
- 6 (1) Elytrorum fasciis vel minus copiosis, vel earum aliquot im maculas separatas divisio, vel elytris solum maculis 2—3 claris notatis, superficiei altera metallica, vel elytris quadrifasciatis, sed fascia praeapicali divaricata.
- 7 (22) Thorace concolore, angulis posticis immaculatis. Fasciis claris rubris.
- 8 (9) Elytris utrinque fasciis quattuor, in satura separatis notatis. Fascia praeapicali postice valde divaricata. Tab. I., fig. 26. ***Acm. quadrizona* ab. *rubetra* n.**
- 9 (8) Elytris vel minus quam quattuor fasciis transversalibus notatis, vel aliquot harum fasciarum in maculas isolatas divisio, vel elytris obscuris, solum signis aliquot rubris notatis.
- 10 (13) Fasciis tribus anterioribus integris, fascia apicali in maculam unam vel in maculas duo transverse positas permutata.
- 11 (12) Macula apicali elytrorum una, parva, rotunda. Tab. I., fig. 27. ***Acm. quadrizona* ab. *Psilax* n.**

- 12 (11) Maculis apicalibus elytrorum transverse positis utrinque duabus. Tab. I., fig. 28. **Acm. quadrizona** ab. **Rhinotia** n.
- 13 (10) Minus quam tribus fasciis elytrorum integris vel elytris totis obscuris, sparse rubronotatis.
- 14 (19) Elytris 2—3 fasciis transversis atque aliquot maculis separatis notatis.
- 15 (18) Fasciis ambobus anterioribus integris.
- 16 (17) Fascia tertia (praeapicali) utrimque in maculas duo divisa. Tab. I., fig. 29. **Acm. quadrizona** ab. **psammodes** n.
- 17 (16) Fascia tertia (praeapicali) cum residuo maculae apicali ramose iuncta. Tab. I., fig. 30. **Acm. quadrizona** ab. **rorida** n.
- 18 (15) Fascia anteriori secunda atque fascia apicali integris, fasciis basali (prima) et praeapicali (tertia) utrinque in maculam internam et lateralem divisis. Tab. I., fig. 31. **Acm. quadrizona** ab. **Saraga** n.
- 19 (14) Elytrorum maiore parte obscura, elytris solum signis aliquot parvis notatis.
- 20 (21) Elytris utrinque trisignatis: macula parva posthumerali sublaterali, fasciola obliqua sublaterali media atque fascia transversa, a sutura et latere separata praeapicali notatis. Tab. I., fig. 34. **Acm. quadrizona** ab. **silvana** n.
- 21 (20) Elytris utrinque bisignatis: macula discali in medio elytri posita, fascia transversa praeapicali notatis. Tab. I., fig. 35. **Acm. quadrizona** ab. **reductula** n.
- 22 (7) Thorace utrimque in angulis basalibus macula rubra notato.
- 23 (24) Elytris fascia antemediana (secunda) et praeapicali (tertia) integris, fascia apicali nulla, fascia basali (prima) utrimque in maculas duo divisa. Tab. I., fig. 32. **Acm. quadrizona** ab. **sobrinula** n.
- 24 (23) Fascia basali (prima) et Antemediana (secunda) interne arcuatim iunctis, fascia praeapicali angulosa, interne postice divaricata, fascia apicali obliqua. Tab. I., fig. 33. **Acm. quadrizona** ab. **Selene** n.

*

Acmaeodera quadrizona Abeille, Revue d'Entom.

X., 1891, p. 269. Bulg., Turc., Graecia,

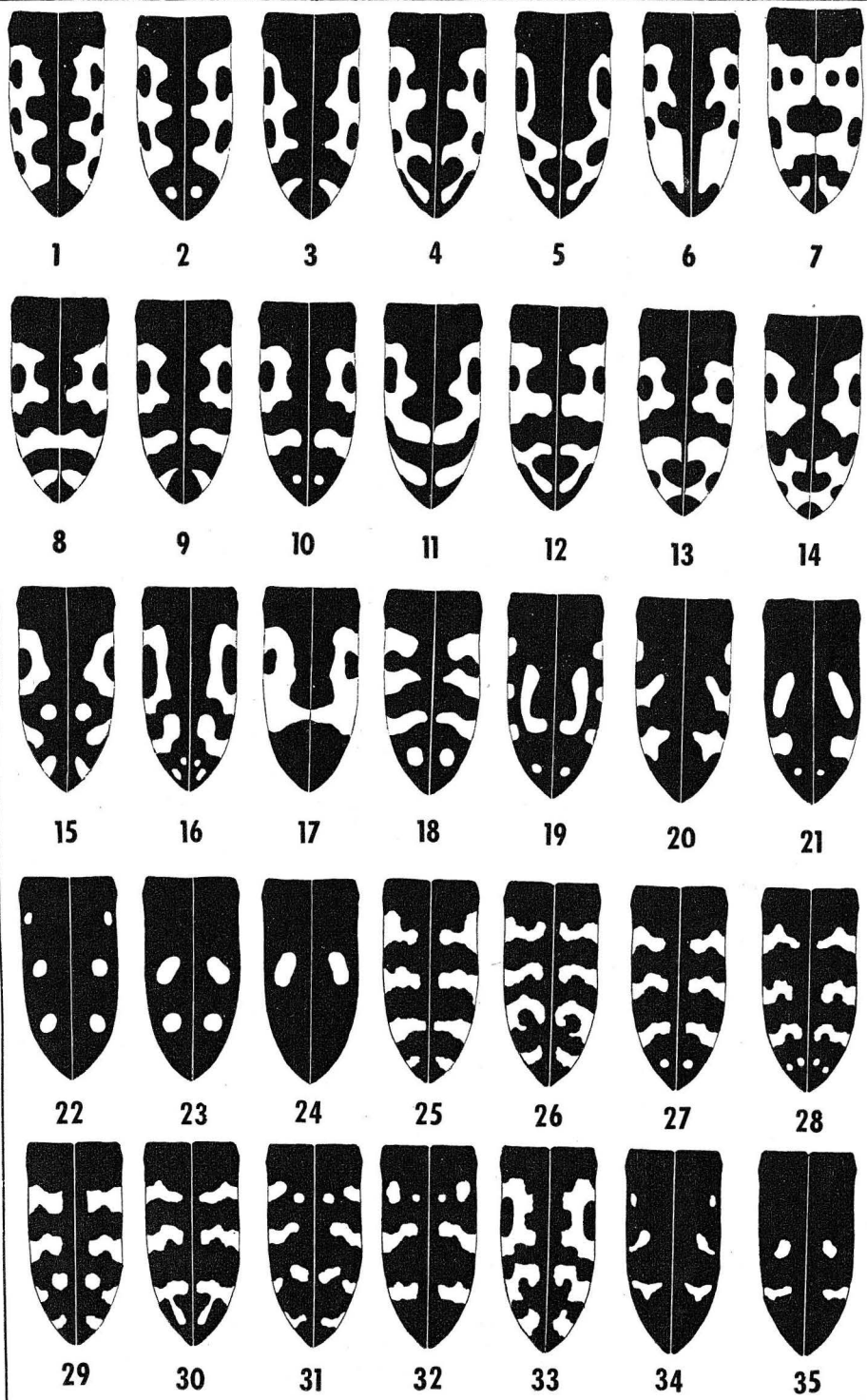
Syn.: *Acm. ottomana* Marseul (nec Friw.), Creta, Asia Minor

L'Abeille II., 1865, p. 289. Jugosl. m., Macedon.

Tab. I, Fig:

- ab. pallidifascis* n. 25. (Aberratio rarissima) . . . Syria
- ab. corcyrea* Obenb. Čas. 25. (Aberratio satis frequens) Corfu, Graecia, Creta, Čes Spol. Ent. 1924, Asia M., Syria
- p. 48.
- ab. rubetra* n. 26. (Aberratio rara) . . . Syria
- ab. Psilax* n. 27. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. Rhinotia* n. 28. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. psammodes* n. 29. (Aberratio satis frequens) Syria, Macedonia
- ab. rorida* n. 30. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. Saraga* n. 31. (Aberratio rara) . . . Turcia
- ab. silvana* n. 34. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. reductula* n. 35. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. sobrinula* n. 32. (Aberratio rara) . . . Asia Minor
- ab. Selene* n. 33. (Aberratio satis frequens) Libanon

*

Tabula I.

1.	<i>Acmaeodera ottomana</i>	Frivalzsky.
2.	»	a. <i>turca</i> n.
3.	»	a. <i>Hisnikovskii</i> n.
4.	»	a. <i>apiceanchorata</i> n.
5.	»	a. <i>centriplagula</i> n.
6.	»	a. <i>Iphimeis</i> n.
7.	»	a. <i>candidula</i> n.
8.	»	a. <i>Diadysis</i> n.
9.	»	a. <i>Harlequin</i> n.
10.	»	a. <i>Cleona</i> n.
11.	»	a. <i>bianchorula</i> n.
12.	»	a. <i>cogitans</i> n.
14.	»	a. <i>confluens</i> Baudi.
15.	»	a. <i>Bronchis</i> n.
16.	»	a. <i>Dereutes</i> n.
17.	»	a. <i>Cephar</i> n.
18.	»	a. <i>pseudoquadrizona</i> n.
19.	»	a. <i>Cacia</i> n.
20.	»	a. <i>Clithria</i> n.
21.	»	a. <i>bitrinotatula</i> n.
22.	»	a. <i>bitrimaculatella</i> n.
23.	»	a. <i>quadrisquamis</i> Obenb.
24.	»	a. <i>Korbi</i> Obenb.
25.	<i>Acmaeodera quadrizona</i>	Abeille (+ a. <i>palliditascis</i> n.
+ a. <i>corcyrea</i> Obenb.)
26.	»	a. <i>rubetra</i> n.
27.	»	a. <i>Psilax</i> n.
28.	»	a. <i>Rhinotia</i> n.
29.	»	a. <i>psammodes</i> n.
30.	»	a. <i>rorida</i> n.
31.	»	a. <i>Saraga</i> n.
32.	»	a. <i>sobrinula</i> n.
33.	»	a. <i>Selene</i> n.
34.	»	a. <i>silvana</i> n.
35.	»	a. <i>reductula</i> n.